

czy Koranu w ogóle nie wchodziła w grę, gdyż w kalifacie groziła za to kara śmierci. Ostatni wykład dotyczył relacji wspólnot syryjskich z krzyżowcami (Herman Teule, Radboud University, Nijmegen). Autor wskazał na fakt, że mimo powszechnie przyjmowanego w literaturze bliskiego ich współdziałania, to jednak w praktyce relacje te były dość zróżnicowane w zależności od nastawienia konkretnej wspólnoty, a nawet bywało tak, że w ramach jednej wspólnoty obecnej na tym samym terenie, występowały znaczne różnice. Dużą rolę odegrała w tym ignorancja krzyżowców zarówno co do istoty sporów teologicznych, jak i co do historii Kościołów orientalnych.

W podsumowaniu Muriel Debié zauważyła, że polemika w świecie syryjskim nie była wyłącznie powielaniem treści sporów greckich i przenoszeniem na grunt języka aramejskiego zagadnień z teologii bizantyńskiej. Teologowie syryjscy odcisnęli własne piętno na wszystkich kwestiach kościelnych, a nawet przy sporządzaniu florilegiów wypowiedzi innych autorów, dokonywali w nich istotnych zmian. Podkreśliła, że warto zwrócić uwagę na szczególne wyczucie polemistów na to, co łączy wszystkich chrześcijan. Debié wyraziła też ubolewanie z tego powodu, iż do tej pory wiele interesujących tekstów jest nadal niewydanych.

W listopadzie wystąpienia z omawianego spotkania ukażą się drukiem i zostaną zaprezentowane podczas kolejnego table ronde.

ks. Jan Żelazny – Kraków, UPJPII

7. III OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA BIZANTYNISTYCZNA Z CYKLU WYBRANE ASPEKTY KULTURY BIZANTYŃSKIEJ, PT. „DOKTRYNY GEOPOLITYCZNE I IDEOLOGIE WŁADZY W CESARSTWIE BIZANTYŃSKIM ORAZ ICH ODDZIAŁYWANIE NA BAŁKANY” (Lublin, 26-27 XI 2015)

W czwartek 26 XI 2015 r. o godzinie 9:15 rozpoczęła się **trzecia** już **konferencja bizantynistyczna w Kaplicy Trójcy Świętej na Zamku Lubelskim**. Organizatorami tego wydarzenia były następujące podmioty: Muzeum Lubelskie w Lublinie, Katedra Historii Kościoła w Starożytności i Średniowieczu KUL oraz Katedra Historii Starożytnej i Bizantyńskiej KUL.

W programie konferencji znalazło się 20 nazwisk badaczy historii Bizancjum, reprezentujących 9 ośrodków krajowych i 2 zagraniczne. Statystycznie udział poszczególnych instytucji przedstawiał się następująco: 1) Uniwersytet Łódzki (UŁ) = 8 osób (40%), 2) Uniwersytet Jagielloński (UJ) = 2 osoby (10%), 3) Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (UP) = 2 osoby (10%), 4) Instytut Historii Bułgarskiej Akademii Nauk (IH BAN) = 1 osoba (5%), 5) Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (KUL) = 1 osoba (5%), 6) Ukraiński Katolicki Uniwersytet we Lwowie (UKU) = 1 osoba (5%), 7) Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM) = 1 osoba (5%), 8) Uniwersytet Jana Kochanowskiego. Filia w Piotrkowie Trybunalskim (UJK FPT) = 1 osoba (5%), 9) Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW) = 1 osoba (5%), 10) Uniwersytet Warszawski (UW) = 1 osoba (5%), 11) Uniwersytet Zielonogórski (UZ) = 1 osoba (5%).

Ponadto dwóch profesorów Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS) w Lublinie przewodniczyło dwom popołudniowym sesjom w czwartek i w piątek.

Otwarcia spotkania oraz oficjalnego powitania badaczy dziejów Bizancjum dokonała Dyrektor Muzeum Lubelskiego, dr Katarzyna Mieczkowska-Czerniak. Następnie o godzinie 9:30 rozpoczęła się sesja przedpołudniowa, której przewodniczył dr hab. Jarosław Dudek, prof. UZ. Sesja ta trwała do godziny 14:00. W jej ramach wygłoszono sześć półgodzinnych referatów: 1) 9:30-10:00 – dr Aleksandra Krauze-Kołodziej (KUL), „*Ucisk i udręka dotknę duszę każdego popełniającego zło, (...) gdyż Bóg wszystkich ludzi traktuje jednakowo*” (Rz 2, 9-11). *Władza kościelna i władza świecka w bizantyńskiej ikonografii Sądu Ostatecznego*; 2) 10:00-10:30 – dr Adrian Szopa (UP), *Ideologia władzy i jej ewolucja w późnoantycznych panegirykach łacińskich*; 3) 10:30-11:00 – dr hab. Teresa Wolińska, prof. UŁ, *Pogańskie idee polityczne w chrześcijańskim świecie. Władza, jej granice i źródła legitymizacji w ocenie autora dialogu „De scientia politica”*. Po tym wystąpieniu miała miejsce 30-minutowa dyskusja, a następnie również półgodzinna przerwa na kawę. Po powrocie do Kaplicy przedstawiono następne trzy referaty: 4) 12:00-12:30 – dr Łukasz Różycki (UAM), *Rola i miejsce mów w dziele Teofilakta Symokatty*; 5) 12:30-13:00 – dr Oleksandr Kashchuk (UKU), *Męczeństwo papieża Marcina I (649-655) jako kulminacja napięcia między dominującymi ideologiami dotyczącymi roli cesarza w Kościele*; 6) 13:00-13:30 – Dr Andrzej Kompa (UŁ), *Ideologia władzy, ideologia miejsca – przykład średniobizantyńskiej literatury patriograficznej*. Po tym referacie poświęcono trzydzieści minut na dyskusję, której niejako naturalnym przedłużeniem stała się przerwa obiadowa (14:00-15:30).

Sesja popołudniowa (15:30-17:30), której przewodniczył dr hab. Ireneusz Łuc (UMCS), miała obejmować zgodnie z programem trzy prelekcje: 1) 15:30-16:00 – dr hab. Jacek Bonarek (UJK FPT), *Patriarcha, wódz i cesarzowa-wdowa – konflikty o władzę w Konstantynopolu w X wieku*; 2) 16:00-16:30 – dr Michał Pawlak (UŁ), *Idea zdrowego monarchy w bizantyńskiej koncepcji władzy cesarskiej w czasach ostatnich Paleologów*; 3) 16:30-17:00 – mgr Agnieszka Piórecka (UW), *Stefan Uroš II Milutin – serbski odpowiednik Justyniana I? Działalność fundacyjna serbskiego króla*. Jednak dr M. Pawlak nie mógł ostatecznie wziąć udziału w konferencji, co sprawiło, że zebrani w Kaplicy wysłuchali tylko dwóch prelekcji, po których nastąpiła dyskusja. Pierwszy dzień lubelskiego spotkania zakończył się około godziny 17:00.

Drugi dzień konferencji, czyli piątek (27 listopada), składał się także z dwóch sesji. Pierwszej z nich (9:00-13:30) przewodniczył dr hab. J. Bonarek (UJK FPT). Analogicznie do pierwszego dnia wygłoszono w jej ramach sześć półgodzinnych referatów: 1) 9:00-9:30 – dr hab. Sławomir Bralewski, prof. UŁ, *Znaczenie geopolityczne obszaru Bałkanów dla Imperium Romanum w ujęciu historiografii kościelnej IV-VI wieku*; 2) 9:30-10:00 – prof. dr hab. Marek Wilczyński (UP), *Goci w rejonie Bałkanów w teorii i praktyce politycznej dworów późnego Cesarstwa Rzymskiego*; 3) 10:00-10:30 – dr hab. Stanisław Turlej (UJ), *Herulowie, Gepidzi i Longobardowie w orbicie wpływu Bizancjum w połowie VI wieku*. Po tej serii wystąpienia odbyła się 30-minutowa dyskusja, która – analogicznie jak w czwartek – była kontynuowana w czasie przerwy na kawę. Obrady wznowiono godzinę później. W drugiej części sesji przedpołudniowej zabrało głos również trzech badaczy historii Bizancjum: 4) 11:30-12:00 – dr hab. Jarosław Dudek, prof. UZ, *Kaganat jako najwyższa forma władzy ludów stepowych w literaturze bizantyńskiej*; 5) 12:00-12:30 – mgr Oktawiusz Kornobis (UJ), *Wpływ polityki Justyniana na relacje między Cesarstwem Bizantyńskim a plemieniem*

Kutigurów; 6) 12:30-13:00 – ks. prof. dr hab. Józef Naumowicz (UKSW), *Misyjny program patriarchy Focjusza (IX w.) na terenach pozabizantyńskich*. O godzinie 13:00 rozpoczęto dyskusję nad powyższymi trzema prelekcjami, która zakończyła się zgodnie z programem konferencji o 13:30.

Po przerwie obiadowej (13:30-15:00) rozpoczęła się sesja południowa (15:00-18:30), której przewodniczył dr hab. Dariusz Słapek, prof. UMCS. Program konferencji przewidywał tutaj pięć referatów: 1) 15:00-15:30 – dr Kiril Marinow (UŁ), *Retoryka w służbie propagandy. Konfrontacja wizerunku cesarza Romana Lekapena z obrazem rządów regencji bizantyńskich w latach 913-919/920 w mowie „Na pokój z Bułgarami”*; 2) 15:30-16:00 – prof. dr hab. Georgi Minczew (UŁ), *Wojna religijna lub procedura kościelno-prawna? Walka z herezjami dualistycznymi w świecie bizantyńsko-słowiańskim w porównaniu ze średniowiecznym prawem kanonicznym na Zachodzie Europy*; 3) 16:00-16:30 – prof. dr hab. Ivan Biliarsky (IH BAN), *Monastic Empire (Once again on the Ideological Significance of the St. Tsar Peter in Mediaeval Bulgaria)*. Po tych trzech wystąpieniach przewidywano dyskusję (16:30-17:00), a po niej kolejne dwa referaty: 17:00-17:30 – dr hab. Mirosław Leszka, prof. UŁ, *Rola cara Piotra w życiu Kościoła bułgarskiego w X w.*; 5) 17:30-18:00 – dr Zofia Brzozowska (UŁ), *Rola carycy Marii-Ireny Lekapeny w recepcji elementów bizantyńskiego modelu władzy w pierwszym państwie bułgarskim*. Również tę ostatnią część sesji popołudniowej miała zamknąć dyskusja (18:00-18:30). Jednak nieobecność dwóch prelegentów (prof. I. Biliarskiego i prof. G. Minczewa) sprawiła, że trzeba było zmodyfikować program sesji popołudniowej. Dzięki uprzejmości Dyrekcji Muzeum uczestnicy konferencji zwiedzili zatem po obiedzie (15:00-16:00) tzw. przyziemie Kaplicy Trójcy Świętej na Zamku Lubelskim, otwarte oficjalnie 17 października 2015. W przyziemiu mieści się lapidarium, gdzie zgromadzono kilkadziesiąt kamiennych detali architektonicznych z terenu Zamku i Starego Miasta. Można tam także zobaczyć filmową rekonstrukcję zabudowy Lublina w średniowieczu i w epoce nowożytnej. Uczestnikom konferencji pokazano również znajdującą się pod przyziemem kryptę, która oficjalnie będzie dostępna dla zwiedzających dopiero w roku 2017. Roli przewodnika podjął się pracownik Muzeum dr Andrzej Frejlich. W ten sposób przyziemie i krypta pod Kaplicą Trójcy Świętej zaistniały niejako oficjalnie w świadomości polskich bizantynologów. Obrady wznowiono o godz. 16:00. W trakcie tej części sesji popołudniowej wygłoszono *de facto* trzy referaty. Ich autorami (w kolejności wygłaszania) byli: dr Kiril Marinow (UŁ), dr hab. Mirosław Leszka, prof. UŁ i dr Zofia Brzozowska (UŁ). Po zakończeniu prelekcji (17:30) dyskutowano nad ich treścią do godziny 18:00.

W ten sposób III Konferencja Bizantynologiczna w Kaplicy Trójcy Świętej na Zamku Lubelskim przeszła do historii. Należy podkreślić wzorową wręcz współpracę między Muzeum Lubelskim, reprezentowanym przez jego Dyrektora, dr Katarzynę Mieczkowską-Czerniak, i zastępcę dyrektora d/s działalności podstawowej a jednocześnie kuratora Kaplicy, Panią Jolantę Żuk-Orysiak, a wspomnianymi wyżej katedrami historycznymi KUL. Dzięki niej była możliwa nie tylko sprawna organizacja konferencji, lecz także wspomniana wyżej wizyta jej uczestników w przyziemiu i w krypcie. Następną, czwartą już konferencja, zgodnie z dwuletnim cyklem powinna mieć miejsce w listopadzie roku 2017.